

november 2013

afdeling
VOORNE

In de **BRANDING**

*Interview met projectleider Strypse Wetering
Uitgelicht: de Strypse Wetering
Op stap met Julius Röntgen
Mien toentje*

inhoudsopgave

Voorwoord	1
Overlijden Jan van der Veen.	2
Activiteiten kalender	2
Activiteiten kalender IVN afdeling Voorne-Putten-Rozenburg	2
Activiteiten	3
Ganzenexcursie naar Goeree en Schouwen	3
Nieuwjaarswandeling	3
Winterroofvogeltelling Voorne-Putten 2014	3
Algemene Ledenvergadering	4
Lezing Maasvlakte vondsten	4
Van en over de werkgroepen	5
Planten	5
Winterprogramma 2013-2014 Plantenwerkgroep	5
Zoogdieren	5
Braakballen pluizen	5
Vogels	5
vergaderingen van de vogelwerkgroep	5
Verslagen	6
Estafette excursie augustus 2013	6
Verslag trekvoegelexcursie naar Westkapelle.	10
Interview met Philip Wolfert, projectleider Strypse Wetering voor het waterschap Hollandse Delta	12
Toelichting en aanvulling op het interview met Philip Wolfert van het waterschap Hollandse Delta.	13
Conclusie uit het rapport “feitenrelaas subsidieverlening Strypse Wetering”	14
2.7 Beheer en onderhoud	14
Op stap met Julius Röntgen	15
Mien toentje (Ede Staal)	17
De Strypse Wetering	18
De langpootmuggen (Tipulidae)	22
Muizen in de Waal in het verlengde van de Strypse Wetering	23

In de BRANDING

tijdschrift van de KNNV afdeling Voorne

In de BRANDING bevat mededelingen van de KNNV afd. Voorne en verschijnt viermaal per jaar:
1 februari, 1 mei, 1 september en 15 november.

Kopij inleveren bij Tom van Wanum in Word formaat & foto's separaat naar e-mail: tomvanwanum@xs4all.nl
Inleveren vóór 1 januari, 1 april, 1 augustus en 15 oktober

Redactie:

Tom van Wanum, Theo Briggeman, Jan Alewijn Dijkhuizen, John van der Knaap, Marianne op den Dries, Peter Vermaas

Lidmaatschap en contributie:

Jaarcontributie 2013

met automatische incasso: € 32,00

huisgenootleden: € 9,00

jeugdleden (tot 26 jaar): € 15,00

Bank: Triodos rekening nummer: 25.46.50.031, t.n.v. KNNV afd. Voorne te Hellevoetsluis.

Opzeggen lidmaatschap: Altijd twee maanden voor het einde van het verenigingsjaar, dat is dus vóór 1 november.

Bestuur:

Voorzitter	Theo Briggeman	voorzitter@voorne.knnv.nl	0180-620 594
Secretaris	Jan Alewijn Dijkhuizen	secretaris@voorne.knnv.nl	0181-484 098
	Officiële stukken, verzoeken aan werkgroepen etc. naar het adres: Duinstraat 16, 3235 NK Rockanje		
Penningmeester	Marianne op den Dries	penningmeester@voorne.knnv.nl	0181-318 329
Natuurhistorisch secretaris	Tom van Wanum	tomvanwanum@xs4all.nl	0181-625 538
Ledenadministratie	Marianne op den Dries	ledenadministratie@voorne.knnv.nl	0181-318 329
	Nieuwe leden, adreswijzigingen en alle andere ledenmutaties naar het adres: Witte de Withplein 5, 3223 SM Hellevoetsluis		
Leden	Erik Ketting	ketti203@planet.nl	0181-632 086
	Katie van der Wende	kvdwende@hotmail.com	0187-684 079
PR aanspreekpunt	Hans op den Dries	lunde06540@upcmail.nl	0181-318 329
Internet site KNNV afd. Voorne	http://www5.knnv.nl/voorne		
Webmaster	John van der Knaap	webmaster@voorne.knnv.nl	0187-470047

Werkgroepen:

Paddenstoelen	Jan den Exter	jde18470@gmail.com	0181-213 034
Planten	Theo Hagendoorn	hagendt@bp.com	0181-404 362
Vlinders	Wim Prins	prinswn@gmail.com	0181-484 116
Vogels	Peter Vermaas	p.vermaas@gmail.com	0181-324 058
Zoogdieren	Jan Alewijn Dijkhuizen	janalewijn@dijkhuizen@kpnmail.nl	0181-484 098
Libellen	Hugo van der Slot	hugovanderslot@online.nl	0181-213 940
Schilderen/Tekenen	Henk Dries	3233cj8@hetnet.nl	0181-483 113

© KNNV afd. Voorne

voorpagina:

Strypse Wetering bij zonsopkomst, foto: Hans op den Dries

Wilt u alle foto's in kleur kunnen bekijken, lees dan "In de Branding" digitaal op onze website.
Het thema voor IdB 2014-1 is "Overwinteren".

Beste leden,

Het bestuur beschikt graag over uw correcte emailadres. Wij verzoeken u daarom wijzigingen via een mail door te geven aan: ledenadministratie@voorne.knnv.nl

Voorwoord

Ik heb mij altijd afgevraagd waar mijn liefde voor het vogels kijken is begonnen. Dat moet zeker iets te maken hebben gehad met mijn oom Henk, woonachtig aan de rand van de polder Strype in Rockanje. Met hem struinde ik in mijn vroege jeugd door de weilanden, op zoek naar buitelandse kieviten en roepende grutto's. Het was nog de tijd dat de veldleeuweriken zingend, hoog de lucht in torenden en tureluurs je luidruchtig op een paaltje uitscholden.

Intussen is er veel veranderd. Een druk bereden Westvoorneweg (eerst nog Tracé C geheten) werd dwars door de polder aangelegd. De natuurbeschermingsorganisaties hebben zich er nog tevergeefs tegen verzet. In 2006 is de polder als waterberging aangewezen. Er werden ook natuurdoeleinden aan het gebied gekoppeld, op individuele basis verankerd in notariële overeenkomsten, afgesloten met in de polder gevestigde boeren. Het project De Strypse Wetering kreeg zijn beslag. De kreek de Strype werd omgevormd tot een natuurgebied nieuwe stijl, afgravingen vonden plaats, moerasvorming ontstond. Een heus laarzenpad werd aangelegd, ter bevordering van de natuurbeleving. Hoe nodig die waterberging kan zijn, bewees het weekend van 12 en 13 oktober jongstleden, toen de eilanden een grote hoeveelheid regen te verduren kregen en polders, straten en huizen onder water kwamen te staan. Maar hoe heeft de natuur zich eigenlijk ontwikkeld, welke doelen waren er gesteld en zijn die gehaald?

Het leek de redactie een goed moment om eens stil te staan bij de eerste resultaten die in de Strypse Wetering zijn waar te nemen. Vandaar dit themanummer over de Strypse Wetering. Kees van Rij, die midden in het gebied woont, en uit zijn leunstoel het gebied in tuurt, doet verslag van zijn vogelwaarnemingen. Jan Alewijn Dijkhuizen interviewt Philip Wolfert van het waterschap Hollandse Delta over de totstandkoming van de Strypse Wetering. Hij deed naspeuringen naar de doeleinden die de provincie had bij de subsidieverstrekking en de natuurdoeleinden die daarbij golden, of moet je eerder zeggen, uit het zicht zijn geraakt? Jan Alewijn ging ook op stap met Julius Röntgen, vaste bewoner en vogelteller van het gebied. Hij heeft zo zijn vraagtekens bij de naleving en handhaving van de regelgeving in het gebied, maar ziet ook veel moois ontstaan.

Intussen beleefden we in augustus alweer een geslaagde excursie estafettedag. Hans op den Dries doet er uitvoerig verslag van. We kondigden deze dag ook aan met onze eerste digitale nieuwsbrief, waarvan er inmiddels nog één is verschenen. Als u het nog niet heeft gedaan: stuur uw email adres aan ons op en we sturen u de nieuwsbrief met enige regelmaat toe. Eind augustus vond ook de eerste 24-uurs vogelringtelling plaats, een fascinerende gebeurtenis, waar we later nog verslag van zullen doen. Samen met het IVN organiseerden we dit najaar een nieuwe cursus, dit keer over paddenstoelen. Ook kenden we onze eerste gezamenlijke lezing, over het vogelvriendelijk maken van onze tuin. De lezing werd goed bezocht, en trok een geheel ander publiek dan wij doorgaans zien opkomen. Een in alle opzichten geslaagde avond, die in februari een vervolg krijgt, met dan de vondsten gedaan bij de aanleg van de Tweede Maasvlakte als onderwerp. Ook dat belooft weer interessant te worden. Komt u allen!

Theo Briggeman
Voorzitter

Overlijden Jan van der Veen.

Het bestuur heeft bericht ontvangen dat op 26 augustus 2013 ons lid Jan van der Veen is overleden. Hij was onder meer actief in onze Plantenwerkgroep. Jan is inmiddels begraven op de begraafplaats aan de Dirk van Voornelaan in Rockanje.

Wij wensen de familie veel sterkte met dit verlies.

Het bestuur van de KNNV afdeling Voorne.

Activiteiten kalender

datum	tijd	wat	verzamelen
Zaterdag 21-12	09.00 uur	Genzenexcursie met Julius Röntgen	Parkeerplaats Delta Expo, Stellendam
Zondag 5-1-2014	10.00 uur	Nieuwjaarswandeling	Bezoekerscentrum ZHL Tenellapas
Weekend 11 en 12-1		Winter roofvogeltelling	
Dinsdag 14 en 28-1	19.30 uur	Braakballen pluizen	Bezoekerscentrum ZHL Tenellapas
Donderdag 13 -2	20.00 uur	Algemene Ledenvergadering	Bezoekerscentrum ZHL, Tenellapas
Dinsdag 11 en 25-2	19.30 uur	Braakballen pluizen	Bezoekerscentrum ZHL Tenellapas
Dinsdag 11-3	19.30 uur	Braakballen pluizen	Bezoekerscentrum ZHL Tenellapas

Kijkt u voor de zekerheid even op onze internetsite of een activiteit doorgaat zoals die hierboven aangegeven staat. Dit voorkomt tevergeefs reizen en teleurstelling.
<http://www5.knnv.nl/voorne>

Activiteiten kalender IVN afdeling Voorne-Putten-Rozenburg

datum	tijd	wat	verzamelen
Zaterdag 7-12	09.30 uur	Snertwandeling	Bezoekerscentrum ZHL Tenellapas
Zaterdag 4-1-2014	09.30 uur	Nieuwjaarswandeling	Restaurant Aan Zee Strandweg 1, Oostvoorne
Zaterdag 1-2	09.30 uur	Vogelexcursie naar de Brouwersdam	Carpoolplaats N57 / Zwartedijk
Zaterdag 1-3	09.30 uur	Jaarvergadering	Bezoekerscentrum ZHL Tenellapas

Meer informatie over deze activiteiten op de website.
<http://www.ivn.nl/voorneputtenrozenburg>

Activiteiten

Ganzenexcursie naar Goeree en Schouwen

Zaterdag 21 december, een ganzenexcursie met Julius Röntgen.

Verzamelen om 09.00 uur op de parkeerplaats bij de Delta Expo, Stellendam. Dit is een halve dag excursie.

Een traditie wordt voortgezet met deze excursie op de laatste zaterdag voor Kerstmis. Julius Röntgen neemt u mee langs de bekende ganzengebieden op Goeree. Neemt u wat proviand mee: koffie, appel- of sinaasappelsap, boterkoek, spritsen of Goudse stroopwafels. En vergeet vooral uw warme kleding en laarzen niet. Het kan gemeen koud zijn!

Bij slecht zicht van minder dan 100 meter gaat de excursie niet door.

Voor twijfelgevallen:

bel tussen 07.00 en 08.30 uur op zaterdagochtend met Julius Röntgen,
0181-413035 of 06-44622691.

Nieuwjaarswandeling

Zondag 5 januari 2013 om 10.00 uur

De traditionele Nieuwjaarswandeling is de uitgelezen kans om vrienden en bekenden een gelukkig 2013 toe te wensen. Dat alles tijdens een wandeling waarbij de decembercalorieën eraf gelopen kunnen worden.

We verzamelen om 10.00 uur bij het Bezoekerscentrum Tenellaplas en drinken na afloop gezamenlijk een kop koffie.

Winterroofvogeltelling Voorne-Putten 2014

In het weekend van 11 en 12 januari 2014 zullen alle roofvogels op het eiland Voorne-Putten voor de achttiende achtereenvolgende keer door de leden van de VWG worden geteld.

Ons land krijgt in deze periode gasten uit voornamelijk noordelijk gelegen gebieden en bij gemiddelde winters zullen er ook veel Nederlandse roofvogels blijven hangen. Dit geldt zeker niet voor de boomvalk en de wespendif.

Voor de telling is het eiland Voorne-Putten, overigens net als de rest van Nederland, opgedeeld in begrensde gebieden. Deels door sloten, dijken of eenvoudigweg door wegen. De gebieden zijn vervolgens verdeeld onder een groot aantal leden. Lopend, fietsend of met de auto worden de gebieden doorkruist en zullen alle roofvogels genoteerd worden.

We zijn benieuwd hoe het dit jaar weer zal zijn met o.a. de kiekendieven. Wordt nu eindelijk de zeearend gespot? Krijgen we weer een topwinter voor de buizerd? Hoeveel torenvalken en sperwers krijgen we dit keer in beeld of wordt er een nieuwe soort aan het lijstje toegevoegd: de arendbuizerd??

Het resultaat van de telling zal verwerkt worden in een overzicht en op de website worden geplaatst.

Hans op den Dries

Algemene Ledenvergadering

Donderdag 13 februari, aanvang 20.00 uur in het Bezoekerscentrum Tenellaplas

De ALV is meestal niet de bijeenkomst die het drukst wordt bezocht, maar wel degelijk een belangrijke. Tijdens deze vergadering hebben we de kans om met elkaar te praten over het gevoerde beleid en of dat heeft gebracht wat we er van hadden verwacht.

Ook dus de kans uw stem te laten horen, zodat het bestuur weet wat de leden verwachten.

Lezing Maasvlakte vondsten

Woensdag 26 februari 2014, een lezing over de vondsten gedaan op de Maasvlakte.

Aanvang 20.00 uur in het Bezoekerscentrum Tenellaplas.

Dit is de tweede lezing georganiseerd in samenwerking met het IVN afdeling Voorne-Putten-Rozenburg.

De Tweede Maasvlakte is opgespoten met zand dat uit de Noordzee is gehaald. Met dat zand zijn veel fossiele botten van dieren, die lang geleden hier hebben gewoond, meegekomen. Walter Langendoen, van de website "Maasvlakte strandvondsten", brengt daar veel van zijn vrije tijd door met het zoeken naar die fossielen. Hij heeft inmiddels een zeer ruime verzameling en is daarmee een verzamelaar geworden die bekend is bij veel natuurhistorische musea. Hij zal voor ons vanavond een lezing houden, waarbij de herkomst van het zand en de fossielen die daarin zitten, besproken worden. Ook zal hij toelichten waarom het van belang is om paleontologische en archeologische vondsten te melden bij de juiste instanties en wat die ermee kunnen doen of eruit kunnen afleiden.

Walter zal uiteraard gevonden fossielen meenemen, die bekeken kunnen worden.

Heeft u zelf ook fossielen gevonden op de Maasvlakte, neem deze dan mee! Misschien kan Walter u meer vertellen over de oorsprong.

strandvondst, foto: Joanna Smolarz

Van en over de werkgroepen

• Planten

Winterprogramma 2013-2014 Plantenwerkgroep

Gedurende het winterseizoen komt de plantenwerkgroep op maandagavonden bijeen in het bezoekerscentrum Tenellapas. Tijdens de bijeenkomsten komen, onder het genot van een kopje thee of koffie, diverse onderwerpen aan bod. Onderstaand treft u een overzicht van de data en de onderwerpen aan. De bijeenkomsten starten om 20.00 uur. Belangstellenden zijn van harte welkom.

11 november	Determineren van mossen
18 november	Determineren van mossen
2 december	Determineren van korstmossen
9 december	Determineren van korstmossen
16 december	Foto's van planten
6 januari	Determineren van takken aan de hand van winterkenmerken
13 januari	Uitleg werkzaamheden in de duinen
27 januari	Nog nader te bepalen onderwerp
3 februari	Nog nader te bepalen onderwerp
17 februari	Determineren van mossen
24 februari	Determineren van mossen
10 maart	Determineren van takken aan de hand van winterkenmerken
17 maart	Determineren van bol- en knolgewassen van de stinsenflora

• Zoogdieren

Braakballen pluizen

Braakballen pluizen op dinsdagavonden met Jan Alewijn Dijkhuizen in het BC Tenellapas.

De zoogdierwerkgroep gaat ook in het voorjaar weer braakballen pluizen in bezoekerscentrum Tenellapas.

De pluisactiviteiten duren van 19.30 tot 21.30 uur.

Ervaring is niet vereist en alle materialen zijn aanwezig.

Ger en Jan Alewijn begeleiden de volgende avonden:

14 januari	28 januari	11 februari
25 februari	11 maart.	

Meer informatie bij Jan Alewijn Dijkhuizen, 06-51919338

• Vogels

vergaderingen van de vogelwerkgroep

De vogelwerkgroep komt bijeen op vrijdagavonden in het BC Tenellapas.

Om 19:45 uur start de vergadering waarna er na de pauze om ongeveer 21:00 uur meestal een lezing of presentatie volgt.

Op 13 december wordt deze avond gevuld met bijdragen van VWG leden die uit eigen ervaring vertellen over vogelrijke vakantiebestemmingen binnen Europa.

De vergaderdata voor 2014 zijn: 10-1, 7-2 (trekvoegel geluiden/roepherkenning) met aansluitend excursie Kwade Hoek op 8-2, 14-3 (steltlopers, ruiters),

11-4 (vogelgeluiden), 16-5, en 13-6.

Verslagen

Estafette excursie augustus 2013

Zaterdag 24 augustus was het weer zover, de KNNV afdeling Voorne organiseerde voor de derde keer deze dag.

Alle excursie onderdelen werden goed bezocht. Slechts twee excursies trokken minder dan 10 (7 en 8) deelnemers en de rest zat er ruim boven met 13 tot 21 personen.

De weersomstandigheden waren redelijk tot goed. Een enkele bui zorgde voor verfrissing.

Het programma liep gesmeerd. Enthousiaste mensen, toch meest leden van de KNNV en/of IVN, volgden de excursieleiders naar mooie plekjes in de polder, duinen en de Slikken van Voorne.

De vogelexcursie, bij twee plaatsen aan de Strypse Wetering, begon al om zes uur in de schemer. Dat is altijd voor veel mensen wel even vreemd, want dan zie je toch niet zo veel? Niets is minder waar. Om te beginnen is het fantastisch om te zien hoe de meest bizarre kleuren bij het opkomen van de zon in de lucht verschijnen. Daarnaast kun je ook mooi zien hoe vogels op dit tijdstip al druk in de weer zijn. Soms vliegen ze voor die prachtige kleuren van de opkomende zon langs.

Er werden stiekem weg steeds meer vogels waargenomen, in totaal 44 soorten en dat is zeker niet slecht voor een anderhalf uur tje vogelen.

De leukste waarnemingen waren toch wel de duidelijk rondvliegende bruine kiekendieven, waarvan zeker één eerstejaars vogel. De meest onverwachte was eigenlijk een heel voorzichtig zingende rietzanger vlak voor ons in het riet. Van de zes soorten eenden die we hebben gezien, was de slob-eend wel de lastigste. Deze vielen ondanks hun vreemd gevormde snavels niet op. Natuurlijk zag het geoefende oog de verschillen wel, maar het eclipskleed maakte het er niet makkelijker op. Andere leuke soorten waren een jagende sperwer vrouw, drie opvliegende witgatjes, een watersnip, een drietal goudplevieren en enkele gele kwikstaarten. De meest bijzondere waarneming was, denk ik, wel een kemphaan, eigenwijs alleen tussen de vele kiekiviten.

Aansluitend werden onder de gepassioneerde leiding van Jan Alewijn Dijkhuizen de muizenvallen gecontroleerd. Nieuwe mensen slokten aan en enkelen haakten af.

De route liep langs de zeereep aan de Westplaat zijde, ofwel de Slikken van Voorne. Dit was echt een feest. Twee kleine meiden kregen natuur-

lijk de meeste aandacht. Wie droomt er niet van dat een muis over je jas mag lopen en een lekker warm plekje onder je roze capuchon zoekt!

Van de ruim 60 vallen waren er 33 bezet (veldmuis 27, huisspitsmuis 5 en bosspitsmuis 1). Bij de meeste vallen werd wel een klein verhaaltje verteld. De ene keer was dat een korte uitleg over de betreffende muis, zoals de kleine ronde oortjes of het poepertje, de kleur of het formaat, en de andere keer een anekdote.

De derde excursie werd geleid door Eline Vis en die leidde rond de Tenellapas.

Zij had de schone taak op zich genomen de paddenstoelen onder de aandacht van de deelnemers te brengen. Aanvankelijk waren we bang dat we niets zouden zien vanwege het toch wel droge weer, maar al gauw bleek dat goed kijken voor deze schimmelwereld een eerste vereiste is. Voordat je het door hebt sta je midden in een heksenkring of heb je bijna een zeldzame paddenstoel geplet. Dus is het zaak om goed om je heen te kijken voordat je de volgende stap zet.

Zodra de eerste namen genoemd werden, merkte je al dat deze wereld niet eenvoudig is. Namen als *Mycena spec.* (omdat er zoveel zijn die op elkaar lijken), *Russula* (ook zo'n groep), witte tandzwam, puntmutswasplaat, staalsteeltje, sombere fluweelboleet en netsteelheksenboleet bevestigen dat. Toch is het geweldig dat deze paddenstoelen met al hun pracht boven de grond verschijnen of zich op een andere wijze ergens uitwurmen. En dan te bedenken dat het eigenlijk schimmels zijn. De kleuren en de geuren zijn soms zo extreem, dat het bijna niet te bevatten is.

Al met al zijn er veel meer paddenstoelen gezien dan door mij vooraf was verwacht.

Na een korte eetpauze stond ons de volgende rondleiding te wachten in het gebied De Duintjes.

Jan Blasman en Ria Mellechers hebben aan een groep van 17 mensen de charme van de libellen- en vlinderwereld laten zien. Eigenlijk waren ook hier de verwachtingen niet hoog, omdat er de laatste tijd door de mindere weersomstandigheden weinig gevlogen en gefladderd werd.

Toch was er voor de deelnemers genoeg te beleven. De soorten die werden aangetroffen konden goed worden bekeken. Met mooie voorbeeldplaten werden de diverse kenmerken van de verschillende soortgroepen en soorten libellen duidelijk gemaakt. De lichaamsdelen zoals het borststuk, het zoveelste segment, het pterostigma en vele anderen werden herkenbaar getoond.

Het totaal van waargenomen soorten was dan wel niet groot, maar zeker de moeite waard. Gezien zijn onder meer: bloedrode- en steenrode heidelibel, grote keizerlibel, paardenbijter, gewone oeverlibel, lantaarntje en de watersnuffel. Vooral de gewone oeverlibel en laatstgenoemde snuffel hebben we zeer mooi kunnen bekijken.

De vlinders waren weliswaar, wat aantal soorten betreft in de meerderheid, maar ze waren over het algemeen moeilijker te bekijken. Dankzij de uitleg van Ria hebben we wel kunnen constateren dat er meer vliegt in onze omgeving dan dat we misschien hadden verwacht. De bekende soorten als bont zandogje, klein geaderd witje, kleine vos en kleine vuurvlinder lukte bij de meesten nog wel, maar soorten als icarus-, bruin-, en boomblauw-

tje, bruin- en oranje zandoogje vergden toch wel enig onderricht. Als vreemde eend in de bijt werd er ook nog een mooi exemplaar van een gamma-uil ontdekt. Ook was er nog aandacht voor een paar sprinkhanen en met de juiste boekwerken erbij kwamen we op een riet- en een sabelsprinkhaan. De sabel dacht zelfs nog een stukje gratis mee te liften door zich op één van de excursieleiders te parkeren, altijd leuk.

Voornoemde excursie werd direct opgevolgd door de vorig jaar zo succesvolle waterbeestjesexcursie, in een poel in hetzelfde gebied, De Duintjes.

Vreemd genoeg werd deze excursie nu bijna het minst bezocht (8 personen), maar dat maakt zo'n excursie natuurlijk niet minder interessant! Simone Adriaanse wist er samen met Karel een mooie en geslaagde excursie van te maken. De volwassenen stonden als kinderen in het water te scheppen, dus viel het helemaal niet op dat er geen kinderen bij aanwezig waren.

Er werden vele kleine waterdiertjes gevangen, echter wel veel van de zelfde soort, namelijk herten, bootsmannetjes, schaatsenrijders en kokerjuffers. Maar ook soorten als zoetwatergarnaal (niet direct als zodanig te herkennen), tuimelaar (grote zwarte tor die leek op geelgerande waterkever) en zowaar een zeer kleine karper, die helaas niet meer deed wat 'ie normaal gewend was te doen, namelijk zwemmen, werden uit het water gevist en in de plasticbakken nader bekeken.

Aan de hand van een aantal determineerkaarten werd dan duidelijk gemaakt om welke soort het ging.

De dag verstreek ongemerkt, omdat er eigenlijk zoveel te zien was dat men de tijd bijna zou vergeten en het was inmiddels tijd geworden voor een maaltijd. Een lekker hapje van de Chinees werd dankbaar genuttigd in het bezoekerscentrum.

Na een beetje zwaar getafeld te hebben, was het tijd voor de zesde excursie.

gammauil

Siem Sniijders had zich gemeld om een klein clubje mensen rond te leiden door de weelderige plantenwereld in de buurt van het bezoekerscentrum. Je zou het eerst niet zeggen, maar het was ongelofelijk dat zoveel planten er nog stonden te pronken. Niet zozeer omdat ze nog bloeiden, maar ook omdat vele planten in uitgebloeide vorm sierlijk hun zaden tonen, zoals uitgebloeide grassoorten, mossen en orchideeën. Deze excursie leverde tot dan de meeste soorten. Minstens 61 soorten zijn genoemd, maar het is zeker dat er nog veel meer soorten aan de aandacht zijn ontsnapt. Waren algemene soorten als zilverschoon, tormentil, teunisbloem, grote wederik, blauwe knoop en moerasspirea door de deelnemers wel verwacht, ook minder algemene soorten als dophei, struikhei en vetblad werden gezien. Siem wist ons nog enkele leuke en bijzondere soorten aan te wijzen, zoals knobbies (zeldzaam), rivierkruiskruid, moeraswespenorchis, grote muggenorchis, peterseliebraam en tot slot de moerasgamander. Tot slot werd er nog een kleine uitleg geven over de familie van de koningskaars, maar al gauw werd duidelijk dat ook dit niet eenvoudig was. Er volgde dan ook gelijk de uitleg dat veel determineerwerk in de koude wintermaanden binnen werd uitgevoerd.

Misschien moet ik het dan toch maar bij de vogels houden. Die vliegen dan misschien wel, maar maken dan vaak nog net even dat ene herkenbare geluidje waardoor je kunt zeggen: "Hebbes!"

We zijn langzaam aangekomen aan het einde van de dag en er staan toch nog drie excursies gepland. Een handjevol mensen heeft de hele dag volbracht en zijn vastbesloten om ook deze laatste drie excursies nog mee te maken.

Het was ook weer tijd geworden voor de tweede controle ronde van de muivriendelijke inlooppkooitjes. Dit keer waren er iets minder deelnemers maar toch nog altijd 13 personen. Jan Alewijn liep met zijn maten Kees en Peter structureel alle kooitjes weer af. Vakkundig werden ze geleegd en vervolgens voor de laatste ronde voorzien van stro en voer. Jan Alewijn vertelde namelijk dat ze zondagochtend nog een keer (uiteindelijk bleek dat de dan de vierde keer te zijn) de vallen zouden controleren. Zodat dit dan ook een officiële inventarisatie genoemd mocht worden. Dit keer kwamen we iets minder muizen tegen. Wederom waren alle eerst gevangen muizen veldmuizen (25) en was ook nu weer de laatste muis een huisspitsmuis (1). De variatie was dan wel klein maar het was zeker de moeite waard deze controlerondes mee te maken.

Stiekem is er de hele dag toch even naar vogels gekeken en is het lijstje van de ochtend verder aangevuld met o.a. kneutjes, putters, sprinkhaanzanger, groene - en grote bonte specht en havik. Totaal zijn er uiteindelijk 55 soorten waargenomen.

grote bonte specht

Aansluitend is Jan Alewijn wederom met een groep van niet minder dan 21 personen het veld ingegaan om veldmuizen te detecteren. Helaas was het resultaat van deze excursie een dieptepunt. Een enkele keer werd met de bat-detector een dwergvleermuis waargenomen en gelukkig nog eenmaal, ook al was dit zeer kort en daarom ook met lichte twijfel genoemd, een baardvleermuis.

Jan Alewijn vertelde over dit laatste wonderlijke wezen dat ze in de buurt een verblijfplaats hebben, waardoor het zeer aannemelijk was dat het een betrouwbare waarneming betrof.

De “hekkensluiter” en klap op de vuurpijl voor deze al ruim geslaagde dag was Peter Rooij. Hij had aan de rand van de Tenellaplas een aantal bomen besmeurd met een één of ander smeerseltje waar veel insecten op afkwamen, vooral nachtvlinders, zoals de huismoeder. Iets verder het gebied in stond een groot wit laken met daarvoor een felle lamp. Dit licht trok een zeer grote hoeveelheid insecten aan. Als je er alleen maar naar keek begon het al overal te jeuken. Sterker nog, terwijl ik dit stukje schrijf, begint het weer te jeuken. Peter zat er midden in en liet gelaten groot en klein over zich heen komen. Waarom is niet bekend, maar voordat je het weet doe je net zo gek. Misschien wint de nieuwsgierigheid het wel van de jeukerietes. Vooral de kleuren van de grote verscheidenheid aan nachtvlinders en het formaat van de hoornaars waren uitermate fascinerend. Daarnaast waren diverse uiltjes en beervlinders, stippelmotten, op het witte doek van de partij. De nachtvlinders waren in aantal wel minder aanwezig dan al die andere beestjes, maar de teller kwam toch uit op ruim 70 soorten. Waaronder: klein avondrood (een pijlstaart op wilgenroosje), berkenbrandvlerkvlinder (zeldzamer dan z'n ook aanwezige neefje de brandvlerkvlinder), kroonvogeltje en de kleine hermelijnvlinder. En dan nog al die andere uiltjes, spanners, ...

Na al deze excursies meegelopen te hebben, kunnen we spreken van een uitermate geslaagde dag. Veel publiek, goed weer en zeer veel natuurschoon.

Graag tot volgend jaar,
Hans op den Dries

Verslag trekvoegelexcursie naar Westkapelle.

Zoals in de vooraankondiging al was vermeld, is het plannen van een trekvoegelexcursie lange tijd van te voren eigenlijk een gok. Er wordt een datum geprikt die in het verleden goede resultaten heeft opgeleverd, maar dat is geen enkele garantie dat dat ook dit jaar weer zo zal zijn. In ieder geval trokken er slechts vijf deelnemers (waarom zo weinig?) op zaterdag 5 oktober naar Westkapelle, in de hoop dat er voldoende vogeltrek was om na afloop te kunnen concluderen dat de datum goed was gekozen.

De eerste stop was het uitkijkpunt op de Zeedijk, net buiten Westkapelle. Vanaf deze dijk kunnen langstreckende zeevogels meestal goed worden gezien. Als dat niet het geval is, dan biedt het plasdras achter de zeedijk, als alternatief, meer dan voldoende vogels.

Net gesetteld werden we gewaarschuwd dat de Zeedijk opgenomen was in de Kustmarathon waardoor er binnen afzienbare tijd 1200 mountainbikes met berijders zouden passeren. We werden gewaarschuwd vanwege de uitstekende statiefpoten van de telescopen. De kans op botsingen zou hiermee groot zijn. Dat was een reden om op het fietspad te gaan zitten, omdat de fietsers dáár niet zouden fietsen!

Het was een vrijwel windstille dag en dat is meestal geen goed teken voor vogeltrek. Zeevogels worden door de wind niet naar de kust gedreven, waardoor ze beter zichtbaar zouden zijn. De over land trekkende vogels vliegen dan meestal te hoog om goed waargenomen te kunnen worden en ook hier ontbreekt de stuwning naar de kust.

Ondanks de windstilte was er echter genoeg te zien. Grote sterns, zwarte zee-eenden, jan van genten, die niet te ver uit de kust langstrokken en dus goed zichtbaar waren, en een enkele roodkeelduiker.

Jaap Koekendorp pikte een vogel op die "anders" vloog en dat bleek een noordse pijlstormvogel te zijn. Door het gebrek aan wind en golven vloog deze zeevogel niet keilend, maar strak rechthoekig laag over zee.

Op de stenen aan de voet van de dijk zochten scholeksters en meeuwen naar voedsel. Hier-tussen werden 2 geringde scholeksters en een geringde zilvermeeuw ontdekt.

Helaas bleek bij thuiskomst dat een van de scholeksterringen niet volledig was afgelezen, zodat de herkomst niet vastgesteld kon worden.

De andere scholekster is geboren en geringd in mei 2012 in Aagtekerke. Daarna is de vogel vertrokken naar Westkapelle en daar regelmatig gezien. Eenmaal is de vogel in Domburg gezien. De geringde zilvermeeuw is dit jaar geboren en geringd in Katwijk en heeft dus al wat meer van de wereld gezien dan de scholekster.

Na enige tijd zijn we met de auto naar de parkeerplaats Erica aan de andere kant van Westkapelle gereden. Hier ligt tegen een hoog duin het puinpad waar bij goede trekomstandigheden veel zangvogels langskomen.

Heen lopen we dan altijd langs een oude dijkdoorbraak met brak water met dodaars, verschillende eenden en twee geoorde fuutjes.

Over het puinpad vlogen wel wat trekkende soorten, maar de aantallen lagen laag. Overtrekkende soorten waren vooral graspieper, sijs, groenling, vink en keep. Ook een zwarte mees liet zich kort horen.

Bij de parkeerplaats bevindt zich een opslagterrein van Rijkswaterstaat en daar was een hop gesignaleerd. Uiteraard zijn we op zoek geweest, maar helaas hebben we deze vogel niet gevonden. Tijdens de zoektocht zagen we wel zes boomleeuweriken, waarvan er vier over ons heen vlogen en er twee op de grond foerageerden.

Na wat gegeten en gedronken te hebben aan de zeezijde met grote stern, visdief en een zwemmende zeekoet, hebben we de dag afgesloten met een bezoek aan het Vroon, een nieuw natuurontwikkelingsgebied aan de binnenzijde van de Zeedijk.

Hier een grote hoeveelheid vogels. Diverse soorten eenden, ganzen en steltlopers, waaronder twee grutto's, kempaan, watersnip, bonte strandloper en drieteenstrandloper.

Tussen de aanwezige meeuwen zat een geringde kleine mantelmeeuw. Volgens de lifehistory is deze vogel in 2003 in de broedkolonie van Moerdijk geringd.

Na de afsluiting ging ieder op eigen gelegenheid weer naar huis waarbij Jaap en ik nog een bezoek hebben gebracht aan de Brouwersdam. Het vriendelijke weer en het feit dat in Duitsland de hereniging werd herdacht, waardoor de Duitsers een lang weekend hadden, maakte het zo druk dat er weinig vogels te zien waren.

Al met al een geslaagde dag met leuke vogels en volgend jaar gaan we gewoon weer op zoek naar de trekvogels!

Tom van Wanum

Interview met Philip Wolfert, projectleider Strypse Wetering voor het waterschap Hollandse Delta

door Jan Alewijn Dijkhuizen

Porseleinhoen, visarend, casarca, voor bijzondere waarnemingen van vogels moet je naar het nieuwe “natuurgebied Strypse Wetering”. In februari 2010 is dit project afgerond door het waterschap en alle andere betrokken partijen.

Er staan nog regelmatig stukjes in de krant over dit megaproject, maar ik ben vooral nieuwsgierig hoe dit project tot stand is gekomen en wat de afwegingen waren om over te gaan op agrarisch natuurbeheer en hoe dat is geregeld.

Daarvoor heb ik contact opgenomen met Philip Wolfert, die samen met Jeroen Willemsen, projectleider is geweest van de Strypse Wetering. Ik heb Philip mogen interviewen in het kantoor te Ridderkerk. Mijn dank daarvoor! Dit is de weerslag van het gesprek:

Nederland is vol, ieder plekje is wel van iemand en elk plekje heeft een bestemming.

Na de enorme wateroverlast in 1998, waarbij grote delen van Voorne blank stonden, was het duidelijk dat ook hier ruimte gecreëerd moest worden voor waterberging. In 2001 werd het Nationaal Bestuursakkoord Water van kracht en kwam er in Nederland geld vrij voor projecten zoals de Strypse Wetering. Al snel bleek dat er in de binnenduinstrand en de aangrenzende polders een tekort was van 110 duizend kuub ruimte voor water. Waar vind je zo'n oppervlakte? Voorne is redelijk kleinschalig ingericht, dus bij het vinden van ruimte heb je direct met heel veel partijen te maken.

In dit geval bleek dat ook een voordeel! Toen eenmaal het oog was gevallen op de oude kreek de Strype. Omdat dit een mooi laag punt in het landschap is, bleken hier ineens diverse partners te zijn die wel mee wilden werken en betalen. De provincie heeft de Strype aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur en Deltanatuur (waar ook projecten als het eiland Tiengemeten en de Sophiapolder uit zijn voortgekomen) en bleek interesse te hebben in kreekherstel. Het toen nog bestaande Zuiveringsschap was ook geïnteresseerd, omdat een waterberging voor grotere oppervlakten water zou zorgen en dat is weer goed voor het zelfreinigende vermogen van het water. Ook het Recreatieschap, de Stadsregio, de gemeente Westvoorne en de Stichting Natuur en Landschap Voorne Putten (vertegenwoordigd door Paul Boeren en Nol Freijisen) zijn betrokken geweest bij het project.

De allerbelangrijkste partij was echter de agrarische gemeenschap. Zij waren eigenaar of beheerder van het land waar de waterberging moest komen. De Stichting Kavelruil Zuid-Holland heeft op verzoek van het Waterschap en LTO rond de Strype eigenaren van meer dan 320 ha landbouwgrond gevraagd wat hun toekomst plannen waren, of ze wilden stoppen, of ze wilden uitbreiden, of ze eventueel aan kavelruil wilden doen, of aan natuurbeheer. Kortom, iedereen in het gebied kon meedenken en er op termijn zelfs beter van worden. Conclusie van de inventarisatie was, dat er zelfs meer mogelijkheden waren dan vooraf gedacht. Dat er zelfs 180 duizend kuub water geborgen kon worden in combinatie met meer natuur.

Het waterschap had berekend dat er 58 ha nodig was om het beoogde aantal kuub water te kunnen bergen. Daar is samen met de agrariërs uiteindelijk 56 ha van gerealiseerd, en dat alles op vrijwillige basis.

Wat heeft dit project nu allemaal opgeleverd?

- het belangrijkste is natuurlijk de 180 duizend kuub waterberging
- de enorme verbetering met 56 ha uitbreiding van de ecologische hoofdstructuur
- recreatieve voorzieningen in de polder in de vorm van een laarzenpad, dat er anders nooit had gelegen, en het fietspad de Merrevlietseweg
- agrariërs hebben door kavelruil een beter gesitueerde ligging van hun land gekregen
- agrariërs krijgen subsidie voor het beheer van de ingerichte gronden door middel van natuurdoelpakketten.

Daar heb ik nog wel een vraag over: "Waarom is er eigenlijk voor gekozen om dit gebied door agrariërs te laten beheren, waar ook een natuurorganisatie beheerder had kunnen worden?" Philip verwoordt het voorzichtig: "De Strypse Wetering grenst aan het Meertje de Waal en het Merrevliet van Natuurmonumenten, het waterschap heeft in eerste instantie Natuurmonumenten gevraagd het beheer op zich te nemen maar Natuurmonumenten heeft hiervan afgezien. Aangezien het waterschap geen natuurbeheerder is, is in overleg met de LTO besloten het beheer aan de agrariërs zelf over te laten, die hiervoor hun interesse toonden tijdens de eerder gehouden inventarisatie. Dat gaat als volgt. Zij kunnen hun terrein aanmelden voor een natuurdoelpakket, bijvoorbeeld moeras of halfnatuurlijk grasland. Per perceel zijn er contracten afgesloten en de resultaten op het gebied van de natuurwaarden worden door de provincie jaarlijks gemonitord. Hoe hoger het natuurdoelpakket, hoe hoger de financiële bijdrage. Voor de agrariër levert dit meer beperkingen op in zijn bedrijfsvoering. Het waterpeil in de Strypse Wetering kent een seizoenspeil, in de winter staat het water hoger dan 's zomers. In de winter staat het peil 25 cm onder het maaiveld, dit is voor de agrariërs het minimum. Om het vee altijd een veilige plek te bieden, het waterpeil kan bij wateroverlast immers 75 cm worden opgezet, is op elk perceel een hogere vluchtplaats aangelegd. Hier kunnen wilde dieren uiteraard ook gebruik van maken".

Het baggerwerk van de oorspronkelijke watergang en onderhoud aan de ecoduiker onder de Westvoorneweg is nu nog een taak van het waterschap. Verder is het waterschap niet verantwoordelijk meer voor het beheer van het gebied of voor de recreatievoorzieningen, behoudens dan de Merrevlietseweg. Voor dit beheer staan de agrariërs onder controle van de provincie en het recreatieschap voor het laarzenpad en de informatiepanelen.

Al met al ben ik zeer onder de indruk van de creatieve benadering van het waterschap en alle andere betrokken partijen om gezamenlijk dit project te verwezenlijken. De Vogelwerkgroep van de KNNV heeft er in ieder geval een prachtige vogelspot bij gekregen!

Toelichting en aanvulling op het interview met Philip Wolfert van het waterschap Hollandse Delta.

door Jan Alewijn Dijkhuizen

In dit themanummer staat een interview dat ik met de projectleider van de Strypse Wetering van het waterschap Hollandse Delta heb gevoerd. Daarbij is vooraf afgesproken dat dit gesprek alleen plaats kon vinden wanneer het waterschap de tekst mocht inzien en waar nodig kon aanpassen. Ik heb daar mee ingestemd.

"Op stap met" heb ik deze keer met Julius Röntgen gedaan om samen met hem eens te kijken naar de huidige situatie in het veld. Tijdens deze wandeling wist Julius een aantal voorbeelden van beheer aan te halen, die niet direct gericht zijn op natuurbeheer.

Vervolgens heb ik op internet gezocht naar monitoringsgegevens. Die kon ik niet vinden. Daarop heb ik bij de bevoegde instantie, de provincie Zuid-Holland, gevraagd of er al gemonitord is. Dat blijkt niet het geval.

Volgens een woordvoerder is het gebruikelijk om dit in ieder geval eens per zes jaar uit te voeren. Dat moeten we dus blijven volgen!

Tijdens mijn gesprek met Philip Wolfert van het waterschap Hollandse Delta bleek dat het waterschap het beheer van de Strypse Wetering geheel heeft vastgelegd in contracten per perceel. Hierin staan de voorwaarden waar de eigenaar aan moet voldoen. Daarin zijn ook de natuurdoeltypen waar het perceel aan moet voldoen vastgelegd. Het is echter de provincie die daar de subsidie voor heeft verleend en blijft verlenen en die ook de monitoring moet doen. Uit onderstaande conclusie 2.7 uit het rapport blijkt dat gedurende de aanleg van de Strypse Wetering zonder opgaaft van redenen, en zonder dit aan de provincie te melden, de natuurdoeltypen en de bijbehorende voorwaarden in de contracten ernstig zijn afgezwakt:

Conclusie uit het rapport “feitenrelaas subsidieverlening Strypse Wetering”
provincie Zuid-Holland. Vastgesteld door Gedeputeerde Staten, 17 april 2012.

2.7 Beheer en onderhoud

In de notitie ‘Functiewijziging percelen Polder Strype’ zijn algemene beheersvoorschriften geformuleerd voor de gerealiseerde natuur. In de vergadering van Dijkgraaf en Heemraden van het waterschap De Brielse Dijkkring is op 23 december 2004 de overeenkomst “Kreekherstel Strypse Wetering” vastgesteld”.

Deze overeenkomst bevat bindende afspraken tussen het waterschap en de individuele grondeigenaren met betrekking tot de inrichting en het beheer van de (waterbergings)gebieden. Deze overeenkomst is een integraal onderdeel van de notariële akten.

Op basis van de onderzochte notariële akten is vastgesteld dat de algemene beheersvoorschriften uit de notitie ‘Functiewijziging percelen Polder Strype’ niet één op één zijn overgenomen in de overeenkomst ‘Kreekherstel Strypse Wetering’.

De afwijkingen zijn:

- Het niet vermelden dat in geval van beweiding de veebezetting is gelimiteerd tot 1,5 GVE, tenzij een uitzondering specifiek wordt vermeld;
- Het niet vermelden dat het bemesten van terreinen, tenzij nader omschreven, niet is toegestaan;
- Het niet vermelden dat chemische onkruidbestrijding niet is toegestaan;
- Het niet vermelden dat veranderingen aanbrengen in het reliëf van het terrein niet is toegestaan;
- Het beheerspakket moeras wordt anders omschreven. In plaats van tenminste 60% van de oppervlakte vrij te houden van bos en struweel moet tenminste 90% van de oppervlakte worden vrij gehouden van bos en struweel;
- Pluspakketten zijn optioneel gelaten in plaats van voorgeschreven.

Een onderbouwing voor het loslaten van deze oorspronkelijke uitgangspunten ontbreekt en is in tegenstelling tot de verplichtingen in de ASV, artikel 1:13, niet door het waterschap schriftelijk kenbaar gemaakt aan de provincie.

Op stap met Julius Röntgen

door Jan Alewijn Dijkhuizen

Het waait hard in de polder. Zo hoort dat ook als ik op stap ga met Julius Röntgen langs de Strypse Wetering. De tuin van Julius en Yvonne grenst aan de Strypse Wetering waar het water ondertussen al weer een heel eind is gezakt. Afgelopen dagen hebben we kunnen ervaren waarvoor de Strypse Wetering is bedoeld, namelijk als waterberging. Julius en ik discussiëren tijdens onze wandeling regelmatig over het beheer en of dit wel overeenkomt met de doelstellingen van het gebied. Wij vragen ons regelmatig af wat de natuurdoeltypen voor dit gebied eigenlijk inhouden en wat er wel en niet is toegestaan binnen de ecologische hoofdstructuur waarvoor de Strypse Wetering ook is aangewezen (zie ook de passage uit het rapport van de provincie Zuid-Holland "Subsidieverlening Strypse Wetering" elders in deze aflevering).

Los van alle bureaucratische zaken is het gewoon genieten om langs de Strypse Wetering te wandelen. Julius is hier goed thuis. Hij telt al tien jaar de wintervogels en de afgelopen drie jaar ook de broedvogels. Hij wijst me alle leuke plekjes aan waar rietvogels broeden, zwanen,

scholeksters en ander grut. Tijdens onze wandeling zien we natuurlijk heel andere vogels. Het begint aan de Kade te Tinte met fuut en meerkoet. Verderop zien we smienten, wilde eenden en krakeenden. Ondertussen worden we ingehaald door een wandelaar met een loslopende hond. Daar kan Julius zich wel over opwinden, vooral in de broedtijd zijn loslopende honden een grote verstoring voor weidevogels. Maar ja, wie handhaaft hier eigenlijk de regels???

Reeds bij de eerste plasjes, evenwijdig aan de Strype, laat Julius me bulten in het landschap zien waar niet gegraven is. Hier heeft stichting BOOR metingen gedaan, waaruit blijkt dat er waarschijnlijk resten van een Romeins fort te vinden zijn. Daar is dus netjes omheen gegraven. We wandelen verder en de ene vogel na de andere wordt als zomer- of wintergast gemeld. Opvallend is hier wel het oprukkende elzenbestand, voor weidevogels is dit niet gunstig. Maar ja, zangvogeltjes profiteren hier nu juist wel weer van. Gelukkig weet Julius te genieten van alle hier voorkomende vogels. Ook een stel knobbelzwanen en een blauwe reiger worden door hem positief ontvangen.

Verderop komen we in het open polderlandschap. Daar zien we opvallend veel koeien en weet Julius te vertellen dat hier in mei gemaaid is. Daarna is er mest geïnjecteerd. Dat klinkt toch niet echt als natuurbeheer. Verderop is een weiland waar het beheer veel beter wordt gedaan, het gras mag daar groeien tot 1 juni waarna er paarden het gebied in gaan om te grazen.

Hier zijn broedende grutto's, tureluurs, Kieviten en scholeksters waargenomen! Die paarden blijken overigens zeer geïnteresseerd in de inhoud van Julius zijn rugzak ... ik loop gauw door!

Hoe komt Julius nu eigenlijk bij de KNNV terecht? Voor mijn wandeling met hem heb ik zijn naam in de zoekmachine gezet en kom dan voornamelijk zijn vader en vooral zijn grootvader tegen op internet. Grootvader is beroemd vanwege zijn composities en vader heeft lang in het residentieorkest gespeeld. En Julius? Hij is leraar en vertaler Duits geweest. Zijn vader nam hem in Den Haag als kind mee naar het Verversingskanaal om naar watervogels te kijken en te luisteren naar de nachtegaal. Tja, dan word je wel vogelliefhebber!

Zijn eerste ervaring met vogels op Voorne was tijdens excursies naar het Quackjeswater, waar hij ook Leen Bakker van Natuurmonumenten leerde kennen. Al snel werden Julius en Yvonne lid van het IVN en de KNNV (dat doet mij deugd!). Samen met Paul Boeren en Joop Marquenie werd Julius actief in de vogelwerkgroep.

Opvallend is dat er vervolgens ook veel bestuursfuncties door hem werden vervuld, hij is medeoprichter van de SNLVP en daar jarenlang penningmeester van geweest. Hij heeft in de districtscommissie van het IVN gezeten, in de ledenraad van Vogelbescherming en is nu nog redactielid van Duin, het blad van Duinbehoud. En dan vergeet hij zelf nog te vertellen dat hij wetlandwachter voor Voornes Duin is, maar dat wist ik toevallig al. Het valt niet mee om al deze functies te noteren als je net over zo'n laarzenpad bruggetje balanceert ...

Opeens gaan er in de verte honderden ganzen de lucht in. Volgens Julius is dit nog maar het begin, straks zitten er zo'n 3000 ganzen in het gebied. Nu zien we groepjes Canadese-, nijl-, brand- en kolganzen. Zo komen we bij de grens van Julius zijn telgebied, hier begint het telgebied van Dick Zwart. Ze ontmoeten elkaar ook wel eens op de grens van hun telgebied bij boer v d Berg aan de koffie. Zo genoeglijk kan het in de polder zijn!

Op de terugweg lopen we over de Strypsedijk waar Julius veel weet te vertellen over de ouderdom van de polders en het verschil in bodemhoogtes. Dan lopen we nog langs een van de oudste schuren van het eiland en horen we een buizerd in de verte miauwen. We genieten volop van onze wandeling, het polderlandschap met daarin de Strypse Wetering is hoe dan ook een waardevol gebied!

Mien toentje (Ede Staal)

door Jos van Hofwegen

Op zoek naar een huis waar wij met onze vijf kinderen in pasten, kwamen wij in 1995 voor een bezichtiging in de Waldhoornstraat in Spijkenisse terecht. Toen wij de voor Spijkenisser begrippen grote tuin zagen, begrensd door een brede poldersloot en met uitzicht op het Welvliet en de Polder Biert, besloten wij het huis te kopen, zonder het van binnen gezien te hebben. Spijt hebben wij van deze impuls aankoop nooit gehad. Mijn vrouw en ik zijn beiden van het platteland afkomstig en wij hebben nooit durven hopen in Spijkenisse een plek te vinden die je zo doet terugdenken aan je jeugd.

Het leuke van deze plek is dat je van twee werelden kunt genieten. In de tuin zie je de vogels die je in stadstuinen en parken tegenkomt, aan de overkant van de sloot begint de polder met de daarbij behorende soorten. Door de pindanetjes, het strooivoer en de zonnebloempitten miegelt het vooral in de winter van de vogels in de tuin. Zo is er dan steeds een groep van circa tien groenlingen aanwezig, die zich te goed doet aan de zonnebloempitten. Maar ook koolmezen, pimpelmezen, staartmezen, putters, vinken, sijsjes, kepen, roodborstjes, heggemussen, merels, winterkoninkjes, spreeuwen, huismussen, ringmussen, Turkse tortels, houtduiven en zanglijsters vallen van tijd tot tijd te bewonderen. Verder worden iedere winter een paar potten pindakaas verorberd door een paartje grote bonte spechten. Het hoogtepunt voor mij is de ransuil, die sinds twee jaar vanaf eind februari tot eind april in onze conifeer bivakkeert. Maar ook de venijnige kramsvogel, die al zijn soortgenoten wegjaagt, de slechts één keer gesignaleerde halsbandparkiet en de dit jaar broedende tiftjaffen doen mijn vogelhart sneller kloppen.

Ook het weiland is in de winter een bron van leuke waarnemingen. Er zijn dan dagen dat het bevolkt wordt door vele honderden ganzen. Dan wordt het weer zoeken of er tussen de "gewone" ganzen een geringd exemplaar zit of nog mooier: een roodhalsgans. Tot nu toe heb ik op die manier twee keer een roodhalsgans gespot. Afgelopen voorjaar was wel heel bijzonder, doordat in de sloot de bronskoepeend "voorbij" kwam, die vele tientallen vogelaars naar Spijkenisse deed afreizen.

Vanuit de tuin valt ook de slechtvalk te zien, die zich vaak ophoudt in één van de hoogspanningsmasten. Regelmatig geven ook buizerds, kiekendieven en sperwers acte de présence. In het weiland zijn ook wulpen, kramsvogels, koperwieken, tureluurs, scholeksters, reigers, grutto's en Kieviten te spotten. De mooiste waarnemingen in de sloot zijn een nonnetje, een lepelaar, een oeverloper en de half oktober arriverende smienten, die dag en nacht met hun gefluit laten horen dat ze er zijn. Hoogtepunt blijft echter dat bij het eendjes voeren door kleinzoon Hugo en kleindochter Jaira (vogelaars in de dop!) een paar heuse zwartkopmeeuwen zich op de stukjes brood stortten!

De Strypse Wetering

door Kees van Rij

De Strypse Wetering in Rockanje is een mooi en verrassend gebied. Voor velen lekker dichtbij en voor mij helemaal, want ik woon er middenin. Aangelegd als waterberging met een natuurfunctie als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur. Goed voor vogels, dus ook goed voor vogelaars. Het vaste startpunt voor de woensdagtellers, die daar vaak al de helft of meer van hun wekelijkse soorten kunnen scoren.

Mij is gevraagd een stukje te schrijven over vogels die hier de afgelopen zeven jaar zijn gezien. Teveel eigenlijk om allemaal hier te noemen. Ik heb me beperkt tot de zeldzame en voor mij verrassende soorten.

Medio 2006 is men begonnen met graven in het westelijk deel en vanaf 2009 werd het midden en oostelijk deel van de polder omgevormd. Vier jaar lang heb ik graafmachines, vrachtwagens en tractoren rondom de deur gehad. Dat vond ik eigenlijk helemaal niet erg, want het ging er steeds beter uitzien. Ook de vogels zagen dat waarschijnlijk, want het aantal soorten nam hand over hand toe.

grote zilvereiger

in de BRANDING 2013-4 - 18

Ook de minder algemene soorten kwamen een kijkje nemen. Dat begon al in 2007 met een gestreepte strandloper en enkele weken later werd de Strypse Wetering gelijk op de kaart van vogelend Nederland gezet door de ontdekking van Pim Stins en mij van een Siberische strandloper. Lekker zeldzaam, de zevende waarneming voor Nederland. Veel vogelaars, ook van ver buiten de regio, kwamen een kijkje nemen.

In de grote berg zand aan de rand van de nieuwe plas kwam de eerste oeverzwaluwkolonie. Het werk werd toen twee maanden stilgelegd omdat de vogels niet verstoord mochten worden. Ook twee langstreckende zwarte ooievaars hebben er nog een paar uur vertoefd.

In de eerste maanden van 2008 werden tussen de honderden, misschien wel duizenden, brandganzen regelmatig een of twee roodhalsganzen gezien. Tijdens de voorjaars trek verschenen de eerste bosruiters en Temmincks strandlopers, soorten die we hier nog nooit gezien hadden. Jan den Exter ontdekte dan ook nog eens een grauwe franjepoot en heel even was er de eerste steltkluut. Voor vogelaars die een dagje in de Delta kwamen vogelen, was de Strypse Wetering een vaste tussenstop geworden. In het voorjaar van 2009 was Strypse Wetering west klaar. Er was nog weinig vegetatie en er vestigden zich de eerste nieuwe broedvogels, zoals: kleine plevier, strandplevier en kluut. Een genot om naar te kijken.

Augustus leverde weer een mooie nieuwe soort op, de eerste poelruiter werd ontdekt.

2010 is het jaar waarin de eerste rietvogels zich meldden. In de lage vegetatie kwam steeds meer riet te staan en ik hoorde in het voorjaar rietgors, rietzanger, en zelfs bosrietzanger en blauwborst. In de loop van de zomer werd een koereiger ontdekt en in oktober weer een grauwe franjepoot.

In 2011 werd de laatste hand gelegd aan het midden en oostelijk deel en was de Strypse Wetering compleet. Weer een heel stuk erbij om naar vogels te zoeken. Het lukte andere vogelaars om in dit jaar weer roodhalsganzen, steltkluten en een poelruiter te ontdekken. De eerste visdieven maakten hun nest in Strypse Wetering oost en met succes, drie jongen zijn vliegvlug geworden.

ijsvogel

Ook in 2012 werd een paartje steltkluten diverse keren gezien. Nu ook in Strypse Wetering oost. Volgens kenners een uitstekend stuk om te broeden. Echter het laarzenpad ligt ook in dit gebied en daar wordt toch wel gebruik van gemaakt. Niemand heeft iets van een broedgeval kunnen ontdekken. De kluten echter deden het daar prima.

Dit jaar, 2013, is het Waterschap Hollandse Delta begonnen om één van de oorspronkelijke plannen, het in het voorjaar voor een groot deel van het gebied plasdras te zetten, in praktijk te brengen. Vogels worden nu min of meer gedwongen om bij het broeden hoger gelegen delen op te zoeken. Vorige jaren ging het nog wel eens mis met onverwacht hoog water en dreven nesten weg en mislukten veel broedsels. De kluten kozen dit jaar voor Strypse Wetering midden. Evenals de visdieven met maar liefst 12 nesten. Het begint al een kolonie te worden.

Het bezoek van een zeearend die in februari werd gemeld, zette de hele boel aan vogels even op zijn kop. Hij heeft er zelfs een nachtje geslapen. Een

porseleinhoen liet zich ruim vijf weken elke nacht onafgebroken horen. Of er gebroed is, weten we niet. In de nazomer werd er weer één ontdekt, waarschijnlijk een doortrekker. De visarend, misschien wel dezelfde vogel die ook in het Quackjeswater werd gespot, heb ik diverse malen flink bezig gezien om wat te vangen. Bij het Meertje de Waal zag ik hem diverse keren met een vis vertrekken.

Door dat hoge water en de plasdras ontdekten de lepelaars en de kleine zilverreigers uit het Quackjeswater het hele gebied als een rijke voedselbron.

Naar soorten kijken als vogelaar is natuurlijk altijd leuk, maar individuele vogels observeren is soms nog veel mooier. Hieronder een hele kleine greep van leuke, onverwachte, heftige of rare waarnemingen van mij in de Strypse Wetering:

- Een paartje kluten willen hun vier jonkies overbrengen van het erg droge gedeelte in Strypse Wetering midden, waar ze toch niks kunnen vinden, naar het natte gedeelte in Strypse Wetering west. Een lange wandeling volgt. Door veel vliegen en roepen weet pa kluut goed te dirigeren. Gelukkig geen kraaien in de buurt. Ze zijn er bijna en staan nu op het fietspad naast het huis. Pa kluut alarmeert, er komt een scooter aan. De pulletjes drukken zich instinctief tegen het asfalt. De niets vermoedende jongedame op de scooter suist er op nog geen 20 cm langs. Pff... mijn hart klopte in mijn keel...
- Ik zit in de auto en sta in de berm bij Strypse Wetering oost en kijk in de richting van Tinte. Het waait nogal en de gierzwaluwen scheren laag over het landschap. Een vogel vergist zich en vliegt zich dood tegen een passerende auto en ligt midden op de weg. "Die is voor mij" roep ik tegen mijzelf. Bij het uitstappen is een zwarte kraai me net voor...
- In 2007, toen er nog volop gegraven werd, heeft dicht naast het toegangshek een paartje Engelse gele kwikstaart gebroed. De vrachtwagens met zand reden er op nog geen tien meter langs...
- Er is een bank geplaatst langs het onverharde fietspad in Strypse Wetering west. Deze bank is geschonken door Lionsclub De Bernisse. De eerste gebruikers van deze bank waren twee zwarte kraaien...
- Onderdeel van het laarzenpad is een smalle houten loopbrug over de wetering in Strypse Wetering midden. Hierop zitten graag aalscholvers. Leuk als je een keer met de kijker er naar staat te kijken en er komt een ijsvogel tussen zitten. Een smaragdbleau vogeltje omringd door grote zwarte bodyguards.....
- De najaarstrek van steltlopers komt altijd al vroeg op gang. Op een mooie juli avond, de zon is al onder, sta ik met Norman nog wat te kletsen. Plotseling verschijnt er een enorme groep vogels boven de plas. Het zijn steltlopers, maar in de schemering is niet direct te zien welke soort het is. Als ze zijn neergestreken weten we het. Honderden tureluurs maken een tussenstop. Een enorm gekwebbel, allemaal even drinken en poedelen. Na een kwartier vertrekken ze weer naar andere oorden...
- Op het grote eiland in Strypse Wetering west broeden twee paar brandganzen. Na een

kievit

paar dagen met slecht weer en veel regen doet de waterberging waarvoor het is aangelegd: het water stijgt. Eén van de nesten houdt het niet droog en de eieren drijven in het nest. De brandgans weet echter van geen wijken en blijft er drie dagen naast staan. Op dag twee staan er een stukje verderop twee kleine mantelmeeuwen te wachten. Op de vierde dag geeft de gans het op en laat het nest in de steek. De mantelmeeuwen, nog steeds aanwezig, zien hun kans schoon en doen hun werk. Toch wel aangrijpend als je dat allemaal ziet gebeuren....

- Op een voorjaarsavond zie ik twee vogelaars op het fietspad staan. Zij kijken naar de plas richting Meertje de Waal. Op een gegeven moment zie ik een van hen op een drafje teruggaan naar de auto. Even later staat Jan den Exter breed zwaaiend in de tuin voor het raam: "ik heb een franjepoot, kom mee". Leuk hoor, de eerste grauwe franjepoot in de Strypse Wetering...
- Ik zit buiten op de tuinbank die ik dicht bij de waterkant heb gezet. In het heldere water zwemmen veel grote brasems en ze zijn mooi te zien. Uit het niets vliegt er een rare aalscholver vlak langs mij heen. Ik ben nog naar de weg gerend, maar kon hem niet meer terugvinden. Achteraf geredeneerd moet het een zwarte ibis geweest zijn...
- Weer sta ik buiten met iemand te praten en we zien een slechtvalk. "Kijk Roel, die is volgens mij wat van plan. Zie je hem omhoog klimmen?" en inderdaad, van grote hoogte laat hij zich met duizelingwekkende snelheid omlaag vallen. Hij suist op zo'n vijftig meter langs ons heen. De weinige vogels die er vandaag zitten, vliegen op. De enige kempiaan die er vandaag liep had geen schijn van kans. Indrukwekkend...
- De eerste broedsels van kluten in de Strypse Wetering lagen op het grote eiland in Strypse Wetering west. Toen er al aardig wat jonge klutjes rondliepen kwam een buizerd, die ook zijn jongen moet grootbrengen, elke dag een klutje halen. Hij heeft ze allemaal weten te vinden ...
- Ik loop het onverharde fietspad op en zie een kleine plevier op het pad een beetje moeilijk fladderen en met zijn vleugel slepen. De bekende afleidingsmanoeuvre om mij van haar jongen weg te lokken. Na een paar minuten turen en turen zie ik het kleintje zwarte bolletje ineens op nog geen twee meter van mij liggen. De afleidingsmanoeuvre was eigenlijk niet nodig geweest, ik had het jong in het voorbijgaan toch niet opgemerkt. Wel leuk om het een keer mee te maken...
- Een jonge groenpootruiter foerageert langs de oever van het grote eiland in Strypse Wetering west. Hij heeft zo te zien zijn eigen vismethode bedacht. Hij vangt een visje en zwiept het met een snelle zwaai op het droge, rent er naar toe en eet het visje op. Ik heb het hem diverse keren zien doen...
- André Velthuizen kijkt over Strypse Wetering west. Komt ineens met grote stappen naar de deur: "Kom gauw, twee kraanvogels aan de grond". Een buitenkans. Ik vlieg naar binnen, grijp de telescoop en ren naar de weg. "'Waar, waar, waar?" vraag ik hijgend. "Daar", "Ik zie niks", "Klopt, het is vandaag 1 april" ...

lepelaar

De langpootmuggen (Tipulidae)

door Gerda Hos

Begin september ontdekte ik tijdens het laatste avondrondje met de hond een heleboel langpootmuggen in het gras. Met belangstelling heb ik naar het hulpeloze geworstel van deze grote muggen met hun zeer lange poten en lang achterlijf gekeken.

Zouden ze uit de grond gekomen zijn? Ik wist het niet en besloot de volgende dag mijn kennis over deze diertjes eens fors uit te breiden.

Zo ben ik er inmiddels achter gekomen dat de muggen, die ik in het gras gezien heb, inderdaad net uit de pop gekropen exemplaren waren. Deze insecten hebben net als vliegen en andere muggen slechts één paar vleugels. Het tweede paar is veranderd in knotsvormige uitsteeksels, de zgn. vliegkorfjes of halters. Deze zorgen voor evenwicht tijdens de vlucht.

Het lichaam is langwerpig en de kop heeft kraalachtige ogen en uitstekende monddelen (een soort zuignuit), waarmee ze niet kunnen prikken of bijten. Bang hoeven we dus in het geheel niet voor deze slechte vliegers te zijn. Ze eten in het volwassen stadium vrijwel niet en nemen alleen wat dauw of nectar op. De lange poten breken heel gemakkelijk af om zo te ontsnappen aan een vijand. Ze leven maar een paar dagen, dus de afgebroken poten groeien niet meer aan.

Gedurende deze korte tijd is het de bedoeling dat er gepaard wordt.

Het vrouwtje is te herkennen aan de stekelige structuur aan het einde van het achterlijf. Hierin zit namelijk de legbuis. De achterlijfspunt van het mannetje eindigt stomp of knotsvormig. Heeft het mannetje een vrouwtje gevonden, dan volgt de paring. Ze klimmen niet op elkaar, maar brengen de achterlijfpunten tegen elkaar. De koppen staan tijdens de paring van elkaar af.

Hierna zoekt het vrouwtje een geschikt plekje om de ongeveer 200 eitjes, die op kleine zwarte zaadjes lijken, af te zetten in de grond. Dit doen ze vaak nogal slordig en zo komen er veel eitjes op in plaats van in de grond, daarom leggen ze waarschijnlijk zoveel eitjes en dan mogen er wel een paar sneuvelen.

De larven, die voor de tuingewassen zeer schadelijk emelten, komen na ongeveer 14 dagen uit het ei. Ze zijn dan zeer stevig, lijken op een vette made, hebben een grijze gerimpelde huid en kunnen maar aan één ding denken, namelijk eten, eten en nog eens eten. Aan de achterkant hebben ze 2 openingen (stigma's) met 6 uitsteeksels. Deze veelvraten leven in een holletje onder de grond en komen 's nachts tevoorschijn om zich tegoed te doen aan het groene deel en de wortelhalzen van planten en zijn de veroorzaker van heel veel schade in de tuin. Ze vervellen tot ze ongeveer 4 cm groot zijn. Dan verpoppen ze zich in de grond en als de tijd van ontpopping aangebroken is, worstelt de pop zich omhoog. Is zij half boven de grond, dan kruipt zij uit de pop en is de volwassen langpootmug geboren. Vaak gebeurt dit met tientallen tegelijk en hier ben ik dus die bewuste avond getuige van geweest. Ze leven in

tuinen, akkers en weilanden.

Het volwassen exemplaar wordt aangetrokken door licht en fladdert dan luidekrachtig tegen het raam of om de lamp en heeft daardoor de bijnaam "glazenmaker" gekregen. Hij wordt ook wel – ten onrechte – vliegende hooiwagen genoemd, maar een hooiwagen is een spinachtig dier. Ze zijn aanwezig van april tot oktober en de laatste generatie emelten overwintert als pop.

Een van de in Nederland meest voorkomende, en tevens een van de grotere soort langpootmug is de *Tipula oleracea*. Deze heeft een generatie in het voor- en najaar. Vocht is een belangrijke levensvoorwaarde en bij droogte kruipen de larven dieper de grond in en kunnen zelfs een droogteslaap houden.

Als vijand hebben ze de mens, vogels, spinnen, mollen, egels en kikkers.

Hebben emelten uw grasveld vernield, grijp dan niet gelijk naar gif, maar spreidt bij nat weer een zeil over het gras. De emelten komen boven de grond omdat ze denken dat het nacht is en blijven lekker al etend van het gras onder het zeil liggen. Nu kan het zeil worden weggehaald en de emelten gevangen worden. Maak ze niet dood, maar voer ze aan de vogels, dan zijn ze in elk geval niet voor niets gestorven.

Langpootmug

Muizen in de Waal in het verlengde van de Strypse Wetering

Door Jan Alewijn Dijkhuizen

Op verzoek van Natuurmonumenten heeft de zoogdierwerkgroep eind september in de Waal bij Rockanje onderzoek gedaan naar de daar voorkomende muizen.

De Waal is een oude verbinding tussen de Strype en de zee en is afgedamd door de Vleerdamsedijk. Er stroomt nog een klein beetje zoute kwel onder de dijk door naar de Waal maar door regelmatige doorspoeling van het water is het meertje toch vooral zoet. Overigens wordt het waterpeil door Natuurmonumenten zo beheerd dat het water vanaf Rockanje richting Strypse Wetering loopt in plaats van andersom.

Het muizenonderzoek bestond uit het plaatsen van 60 inloopvallen in het riet aan de noordzijde van het water en langs de randen in het zuidwesten van het gebied tegen Rockanje aan. Om de muizen te laten wennen zijn de vallen twee dagen voor het eigenlijke onderzoek in het veld geplaatst met lokvoer en hooi. Daarna zijn de vallen op "scherp" gezet en hebben we 4 controle rondes gelopen, steeds om de 12 uur. Tijdens deze controles werd in de vallen bijgevoerd.

Wie nog nooit deelgenomen heeft aan zo'n onderzoek weet niet hoe leuk het is om levende muizen in je hand te kunnen houden. Na uitvoerige bestudering en eventueel maken van foto's worden de muizen weer op dezelfde plek losgelaten.

Het aantal vangsten per controle schommelde tussen de 9 en 11 muizen. Op 60 vallen is dat niet erg veel, meestal is tijdens zo'n type onderzoek een derde van de vallen bezet. Nu werden 5 soorten muizen gevangen en twee soorten amfibieën. De vele naakt- en huisjesslakken rekenen we maar niet mee.

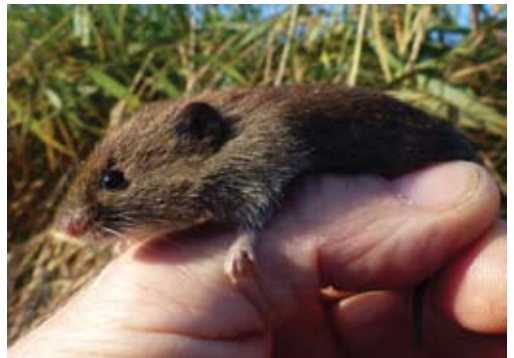
Leuk om te vermelden is dat we in 2006 ook al een deel van de Waal hebben bemonsterd en er blijken wel veranderingen opgetreden in de muizenstand!

In 2006 ving we bosspitsmuis, dwergspitsmuis, veldmuis, bosmuis en dwergmuis. Nu ving we geen bosspitsmuis maar huisspitsmuis, geen veldmuis maar rosse woelmuis. De soorten dwergspitsmuis, bosmuis en dwergmuis werden beide keren gevangen.

Wat zegt dit ons? De huisspitsmuis is in een braakbal bij de Rondeweiweg als eerste op Voorne ontdekt maar de eerste levende huisspitsmuis werd in 2007 in het Grasweggebied gevangen. De rosse woelmuis werd in 2005 voor het eerst waargenomen in de Gamandervallei vlak achter het bezoekerscentrum Tenellapas.

deze soorten breiden zich snel uit over het eiland en worden dus ook in het gebied de Waal gevonden. Opvallend vond ik wel het dat de bosspitsmuis niet werd gevangen die past ondanks zijn naam zeer goed in vochtig rietland.

We hebben uit alle drie de groepen muizen: vleeseters, planteneters en alleseters, wat aangeeft dat er voor diverse soorten muizen voldoende voedsel aanwezig is, dat is een positieve conclusie!

rosse woelmuis

dwergspitsmuis (foto Karel Adriaanse)

HEERLIJK UITWAAIEN AAN DE KUST

Natuur bij u in de buurt

Zuid-Hollands Landschap

www.zhl.nl

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afd. Voorne

Ledenadministratie : Marianne op den Dries, Witte de Withplein 5, 3223 SM Hellevoetsluis

☎ 0181 – 318 329 ✉ ledenadministratie@voorne.knnv.nl